

MILJÖREDOVISNING

ANSVAR SOMRÅDE

Miljöredovisningen visar utvecklingen inom ett antal viktiga miljöområden i form av uppföljning av så kallade gröna nyckeltal och omfattar såväl förhållandena i Järfälla som geografiskt område som förhållandena och arbetet inom kommunens organisation.

I april 2010 antog kommunfullmäktige ”Miljöplan för Järfälla kommun 2010–2020”. Planen anger mål som ska vara uppnådda till år 2020 för tre viktiga fokusområden ”Det klimatsmarta Järfälla”, ”Det miljömedvetna Järfälla” och ”Det goda livet i Järfälla”. Miljöredovisningen följer miljöplanens upplägg.

Ansvar för det interna miljöarbetet inom kommunen delas mellan alla förvaltningar och nämnder. Högst ansvarig är kommundirektören respektive kommunstyrelsen. Kommunens interna arbete bedrivs framförallt genom enheternas anslutning och arbete inom kommunens miljödiplomeringsverksamhet.

PERSONALTILLGÅNGAR

Kommunen har under 2010 haft cirka 15 tjänster inom miljöområdet. Dessa är fördelade på 2,5 tjänster för miljöstrategiskt arbete, 2,5 tjänster inom miljödiplomering och cirka tio tjänster för miljötillsyn inklusive ledning och administration. Sammantaget innebär det att en förstärkning på cirka en miljötjänst skett under 2010. Personal som arbetar med miljöfrågor finns dessutom inom alla kommunens förvaltningar genom det arbete som läggs på miljödiplomeringsarbetet på varje ansluten enhet. Kommunen köper därutöver in tjänster för energirådgivning och miljöutredningar. Kommunen har också anställt en ny miljöchef under året.

VIKTIGA HÄNDELSER

Under året har kommunfullmäktige antagit en ”Miljöplan för Järfälla kommun 2010–2020” med miljömål och tillhörande miljöpolicy samt miljöledningssystem. Planeringen för genomförandet av de uppdrag som ges i miljöplanen har påbörjats genom att dessa tidssatts och grovt prissatts inom den nybildade förvaltningsövergripande miljöstrategiska gruppen. Förberedelser för energikartläggning av kommunens fastighetsbestånd har gjorts inför 2011 års fokusår, ”energi och klimatpåverkan från kommunen”. Under året har upphandling av nytt elavtal med 100 procent förnybar el ingåtts. Arbetet med förankring och förbättring av förslaget till miljöprogram för utbyggnaden av Barkarbystaden har fortsatt under året bland annat genom kontakter med intresserade exploatörer.

Energirådgivningen har fortsatt med gratis rådgivning till kommunens invånare.

OMVÄRLDSANALYS OCH FRAMTID

Miljöfrågorna, och då framförallt klimatfrågorna, kommer inom överskådlig framtid att vara viktiga delar i folks medvetande och i den politiska debatten. Därigenom kommer ett aktivt miljöarbete att fortsatt vara viktigt i kommunen. Medborgarnas miljö-

engagemang blir allt mer viktigt och förutsättningarna för att leva hållbart ska öka. Vattenfrågorna kommer att öka i prioritet i och med införandet av EU:s vattendirektiv. Kemikaliefrågorna blir också mer och mer uppmärksammade. Under 2011 kommer ett stort arbete att påbörjas med att genomföra de uppdrag som framgår av den nya miljöplanen inom alla förvaltningar. Särskilt ansvar för att detta genomförs ligger på kommunledningskontoret och bygg- och miljöförvaltningen. Särskilt fokus kommer att läggas på verksamheternas klimatpåverkan och energianvändning under 2011. Ett förslag till ny översiktsplan för kommunen, som är viktig för att nå miljömålen, kommer att presenteras under året. Planeringen och ingående av avtal för miljöanpassning av Barkarbystaden och Mäljarbanan kommer även att fortsätta.

MÅLUPPFÖLJNING

Uppföljningen av miljötillståndet och miljöarbetet i kommunen görs genom att mäta ett antal så kallade gröna nyckeltal, dels för Järfälla som geografiskt område, dels för kommunen som organisation. Dessa visar effekterna av miljöarbetet och har sin grund i miljöplanen.

↑ Mycket positiv trend ↑ Positiv trend → Oförändrad trend
↓ Negativ trend ↓ Mycket negativ trend i.u. Ingen uppgift

Trendpilarna i redovisningen visar hur utvecklingen för nyckeltalet har varit under de senaste åren. Trenderna i återkommande miljöredovisningar ger underlag för en miljörevision där uppnådda resultat i miljöarbetet jämförs mot gällande effektmål. Resultatet ligger sedan till grund för beslut om korrigeringar, exempelvis kvalitetshöjningar i miljöarbetet eller justeringar av målnivåer.

• Sommarkväll vid Görväln. Foto: Mikael Nasberg.

DET KLIMATSMARTA JÄRFÄLLA

Inriktningsmål: "Järfälla ska till år 2020 fortsätta växa samtidigt som CO₂ påverkan/invånare minskar"

MINSKAD ENERGIANVÄNDNING

Mål 2020:

Hela kommunen:

30 procent lägre energianvändning i

Barkarbystaden än Boverkets krav

Organisation:

20 procent minskad energianvändning per kvadratmeter

Energianvändning/invånare och år 22 202 KWh/inv

Andel avtal med krav på 30 procent lägre

energianvändning inom Barkarbystaden 100 %

Energianvändning (el och fjärrvärme) i

kommunens verksamhetslokaler 172 KWh/kvm

Statistiken för energianvändning per invånare baserar sig på SCB:s statistik och gäller år 2008. Tyvärr bröts den tidigare minskande trenden och energianvändningen är 2008 uppe i 1990 års nivåer.

Kommunen har under 2010 bland annat erbjudit kommunens invånare gratis energirådgivning varje dag per telefon och via webben. Särskild riktad information har gått till småföretagare och husägare vid ny- och ombyggnation. Vid förhandlingar och avtalsskrivning inför marköverlåtelse i Barkarbystaden ställer kommunen alltid krav att förbrukningen i byggnaderna ska vara 30 procent lägre än kraven i Boverkets byggregler. Detta gäller även de flesta andra avtal som tecknas inför kommunal marköverlåtelse.

2010 är tänkt att användas som basår för miljöplanens mål för energianvändarna i kommunens lokaler, varför ingen utvärdering mot målet kan göras i år. Energianvändningen i kommunens lokaler minskar långsiktigt. Under 2010 skedde dock en ökning av energianvändningen i skolor och sportanläggningar. Ökningen kan bland annat förklaras av att årets siffror tar hänsyn till de faktiska temperaturerna som rått under året och att flera oljepannor ersatts med bergvärme i kommunens fastighetsbestånd. För att minska energianvändningen har kommunen bland annat bytt ut 1 650 armaturer, vilket beräknas sänka energiuttaget med cirka 485 000 kWh. Dessutom har Lundskolan konverterats från direktverkande el till vattenburen bergvärme.

ÖKAD ANVÄNDNING AV FÖRNYBAR ENERGI

Mål 2020:

Hela kommunen:

20 procent ökad fossilfri energianvändning/invånare

50 procent minskad fossil energi för

uppvärmning och transporter

Organisation:

Högst 15 procent fossila bränslen för

uppvärmning och verksamhetsel

Utsläpp av koldioxid per invånare 1,46 ton

Andel förnybar energi i fjärrvärmens 91 %

Andel förnybar energi i kommunens lokaler

Utsläppen av koldioxid per invånare fortsätter stadigt att minska. Sedan 1990 har en minskning på 40 procent uppnåtts. Järfälla har idag en av de lägsta utsläppen i landet där genomsnittet är 2,28 ton/invånare. Den förnybara delen av fjärrvärmens är i och med övergången till biobränsle hög och är nu nästan helt förnybar. Även konvertering i småhus av oljeppvärmning till bergvärme och fjärrvärme har bidragit. Kommunen fortsätter arbetet med att fasa ut fossila bränslekällor. Under året har flera oljepannor bytts ur. Målet för andelen fossilfri energi i kommunens lokaler förväntas i och med detta, och att kommunen ingått nytt elavtal med enbart förnybar el, att nås redan nästa år.

MINSKAD PÅVERKAN FRÅN TRANSPORTER

Mål 2020:

Hela kommunen:

50 procent minskad fossil energi för uppvärmning och transporter

30 procent ökad fossilfria bränslen för resor

Ökad utbyggnad av kollektivtrafik och cykelbanor

Organisation:

50 procent mindre CO₂ utsläpp för resor per kommunanställd

Enkelresor med kollektivtrafik/invånare och år 195 st

Miljöbilar i kommunens bilpark 12 %

Förnybar energi för kommunens transporter (2009) 1-3 %

Bilar som drivs med syntetisk miljöanpassad diesel 90,1 %

Andel sopbilar som körs på miljövänliga drivmedel 76 %

Kollektivtrafikåkandet per invånare är oförändrat i år efter att ha ökat med drygt 4 procent år 2009 från att tidigare ha legat relativt stabilt under längre tid. Andelen miljöbilar och andel förnybart bränsle i kommunens bilpark är relativt konstant men i jämförelse med riket låg. Detta hänger ihop med att kommunen gjort en satsning på diesel av syntetiskt framställd typ som jämfört med dieselolja minskar utsläppen och klassas som miljöbränsle. Den syntetiska dieseloljan framställs dock fortfarande från fos-

sil naturgas. Användningen av detta bränsle ökar och används till 90 procent i kommunens bilpark. Av kommunens färresor utanför länet sker cirka 72 procent med spårbunden trafik och 28 procent med flyg. Utsläppen från kommunens sopbilar har, genom övergång till biogasdrift, minskat med 37 procent sedan 2006. Kommunen har också genomfört och ekonomiskt stöttat projektet Gå och cykla till skolan.

DET MILJÖMEDVETNA JÄRFÄLLA

Inriktningsmål: "Järfälla har miljömedvetna medborgare, anställda och företag som tillsammans skapar en bra miljö i kommunen."

FÖRBÄTTRAT MILJÖARBETE

Mål 2020:

Hela kommunen:

Minst 100 miljöcertifierade/diplomerade företag 89 st

Organisation:

Skapa incitament för ökad miljömedvetenhet

Alla kommunala enheter uppnår miljödiplomeringsens guldnivå av anslutna enheter 23 %

Antalet miljöcertifierade företag i Järfälla ökade under 2010 med över 30 procent till 46 stycken vilket troligtvis är ett utslag av större efterfrågan på miljöcertifiering vid köp av varor och tjänster. Antal miljödiplomerade företag är relativt konstant sedan 2006. Andelen med giltiga diplom har ökat med över 30 procent och antalet diplom av guldnivå har ökat med nästan 40 procent under året. Under 2010 har antalet kommunala enheter som erhållit gulddiplom glädjande nog fördubblats. Antalet miljödiplomerade kommunala enheter fortsätter långsamt att öka och är nu uppe i 61 stycken. Under året har åtta kurser med cirka 100 deltagare och två frukostmöten med drygt 100 deltagare anordnats inom miljödiplomeringen. Under kommande år avser miljödiplomeringen att göra en ökad satsning på att få in fler verksamheter i diplomeringen.

UPPHANDLING OCH INKÖP

Mål 2020:

Organisation:

25 procent ekologiska livsmedel 9,1 %

25 procent inköp av miljömärkta varor och tjänster

Andel upphandlingar med miljökrav 85 %

Andelen ekologiska livsmedel har under 2010 ökat med nästan 1,5 procentenheter och är nu uppe i drygt 9 procent. Fortfarande är Järfälla lite efter riksgenomsnittet för kommuner och landsting, som är 10,2 procent år 2010. I livsmedelsupphandlingen har krav ställts på att utvalda varor endast ska vara ekologiska. Det har även ställts miljökrav på leverantörer avseende transporter, producentansvar samt mer specifika kvalitets- och miljökrav på varor.

Under året har arbetet med att föra in miljökrav i upphandlingarna fortsatt, bland annat har kommunen handlat upp bra miljövalsmärkt el. Av årets 65 upphandlingar har det ställt miljökrav i 55 stycken. Kommande upphandling med stor miljöpåverkan är en ny livsmedelsupphandling samt planering för upphandling och införande av så kallad grön IT.

• Jakobsbergs båtbamn. Foto: Andreas Hägerstrand.

DET GODA LIVET I JÄRFÄLLA

Inriktningsmål: "I Järfälla har alla människor god tillgång till attraktiva parker och naturområden med ett rikt växt- och djurliv och alla ska kunna vistas i Järfälla utan att drabbas av negativa miljörelaterade hälsoeffekter."

RENARE VATTEN

Mål 2020:

Alla kommunens sjöar och vattendrag har god vattenstatus 33 %

Andel som har åtgärdsprogram 0 %

Vattenmyndigheten har fastslagit miljö kvalitetsnormer för vattenkvaliteten i Bällstaån och Mälaren. Endast en av kommunens sjöar och vattendrag, Mälarbassängen–Görvaln, uppnår både god kemisk och ekologisk status. Resterande vatten, Mälaren–Ekoln (Skarven) och Bällstaån uppnår inte god status eller så är kunskapen otillräcklig (Igelbäcken, Säbysjön och Översjön).

Kommunen saknar för närvarande åtgärdsprogram för dess sjöar och vattendrag. För Säbysjön kommer åtgärdsprogram att tas fram under 2011. Troligtvis påbörjas arbete även för Bällstaån. Under 2010 har inga nya anläggningar för dagvattenrening anlagts. Under 2011 planeras en rad åtgärder, bland annat ska Viksjödamarna projekteras liksom ett särskilt VA-område vid Baset, Jakobsberg och Viksjö båtclubbar. Dessutom kommer enskilda avlopp i Kyrkbyn att kopplas på spillvattennätet. Dessutom pågår ett arbete med förslag på långtgående rening av dagvattnet från Barkarbystaden. Vidare har informationskampanjen "Ren bil med rent samvete" genomförts för att få invånarna att utnyttja biltvätt eller en "gör det själv hall" där tvättvattnet tas om hand och renas.

Utifrån resultatet från kommande provtagningar i kommunens sjöar och vattendrag ska en handlingsplan tas fram som beskriver hur målet om vattenkvalitet ska nås.

MINSKAT BULLER

Mål 2020:

20 procent minskad andel bullerstörda

Andel bostäder som är bullerstörda

Delar av kommunens bostadsområden är störda av buller från trafiken på vägar och järnväg. Bullersituationen inom kommunen har ännu inte analyserats.

En bullerkartläggning är utförd under året som omfattar buller från väg, järnväg, flyg och industrier. Med denna kartläggning som grund kommer en handlingsplan för bulleråtgärder tas fram. Som en följd av detta förväntas bullersanering ske planmässigt under kommande år. Bullerreducerande asfalt är lagd på flera vägavsnitt.

ÖKAD BIOLOGISK MÅNGFALD OCH TILLGÅNG TILL GRÖNOMRÅDEN

Mål 2020:

Alla bostäder och förskolor har tillgång till bostadsnära natur

20 procent ökad yta vårdad biologiskt värdefull mark

Ett nytt träd planteras per nybyggd bostad 1,7 träd

Idag är Järfälla kommun den sjätte mest tätbefolkade kommunen i Sverige. Trots det upplever Järfällaborna sin kommun som grön eftersom det finns skogs- och naturområden inom cykelavstånd. Många bostadsområden har ett mindre naturområde i sin närhet, men trots detta finns det områden där tillgången till bostadsnära natur inte uppfylls. I år har cirka 120 bostäder färdigställt och kommunen har planterat 200 träd vilket innebär att målet ett planterat träd per byggd bostad har nåtts. Arealen naturreservat (1 195 hektar) är oförändrad sedan 1995. Under året togs dock beslut om att upphäva cirka ett hektar av Görvalns naturreservat för att möjliggöra utbyggnaden av Mälarbannan. Beslutet innehåller krav på att Trafikverket ska utföra kompensationsåtgärder för att minimera skadan av intrånget. Inom reservaten bedrivs landskapsvård med naturbete och skogsåtgärder med manuella insatser, där naturvård och friluftsliv sätts före produktion.

Den andel av kommunens skogsinnehav (38 procent) som är miljöcertifierad finns i Häraldallmänningen och har hållit sig konstant under åren 2000–2010. Certifieringen syftar till ett samhällsnyttigt, miljöanpassat och ekonomiskt livskraftigt bruk av skogen.

Kommunen har under 2010 fortsatt arbetet med att vidareutveckla kulturlandskapets naturvärden såväl i Görvalns som i Västra Järfältets naturreservat. Framförallt har insatser gjorts i marker med gamla värdefulla träd. Ett nytt fågeltorn har byggts upp där det gamla fågeltornet stod invid Säbysjön och flera vägar inom Görvalns naturreservat har åtgärdats. Under 2011 planeras bland annat att en ny skötselplan och en ny informationsbroschyr för Görvalns naturreservat ska tas fram.

MINSKADE UTSLÄPP TILL LUFT

Inga kommunala mål uppsatta

Utsläpp till luft från samtliga källor

koldioxid	95 000 ton	→
kväveoxid	370 ton	→
svaveldioxid	10 ton	→
partiklar	120 ton	→
flyktiga organiska ämnen	460 ton	→

Tabellen utsläpp till luft från samtliga källor redovisar 2009 års utsläppsvärden. Utsläppen av luftföroreningar som genereras inom Järfälla ser enligt redovisningen ut att ha försämrats. Detta beror inte på reella förändringar av utsläpp utan på förändrade beräkningar för utsläppen från vägtrafiken som är den största utsläppskällan. Utsläppen av kväveoxider och koldioxid från vägtrafiken har alltså varit underskattade tidigare år. De miljö kvalitetsnormer som finns uppsatta för luftföroreningar, och som enligt lag inte får överskridas, klaras inom kommunen. Utsläppen från fjärrvärmeproduktion visar däremot på minskade utsläpp av luftföroreningar under 2010. Kommunens ansvar är att se till att planeringsarbetet och då framför allt den långsiktiga planeringen säkerställer uppfyllandet av miljö kvalitetsnormerna och verkar för att uppfylla miljö kvalitetsmålen.

MILJÖANPASSADE BYGGNADER OCH BYGGANDE

Mål 2020:

Hela kommunen:

All byggnation över 50 bostäder på kommunalmark har miljöprogram

Organisation:

Alla kommunala fastigheter uppnår miljöklass brons

Allt kommunalt byggande har miljöprogram

Andel kommunala lokaler som har uppdaterade miljö- och energideklarationer 100 %

Andel framtagna/påbörjade miljöprogram för nybyggnadsprojekt 100 %

Arbetet med att färdigställa miljö- och energideklarationer för alla kommunala fastigheter över 1 000 kvm har slutförts under 2010. Dessa kommer ligga till grund för framtida prioriteringar av energieffektiviseringsåtgärder och andra miljöåtgärder i kommunens fastighetsbestånd. Fastighetsavdelningens miljöplan för energi, fukt, material och avfall ställs som krav vid all nybyggnation av byggnader och ombyggnation, ibland även vid större utomhusprojekt som till exempel entréer, parkeringar och sophus. Beslut om ambitionsnivå och klassningssystem för att klassa kommunala nybyggnadsprojekt och befintliga byggnader förväntas tas under 2011. Ännu har inga befintliga byggnader klassats. Detta arbete beräknas kunna påbörjas 2012.

Ett förslag till miljöprogram kombinerat med gestaltungsprogram för Barkarbystaden har tagits fram under året. Programmet väntas fastställas under våren 2011. Programmet används som underlag för de miljökrav som ställs vid all avtalsskrivning med kommande exploatörer på kommunal mark.

FÖRBÄTTRAD AVFALLSHANTERING

Mängd insamlat (hushållsavfall)	217 Kg/inv	→
Mängd hushållsavfall som komposteras	3,97	→
Mängd hushållsavfall till förbränning	312	→
Mängd hushållsavfall till materialåtervinning	96 Kg/inv	→
Mängd hushållsavfall till deponi	18,7 Kg/inv	→
Mängd insamlat farligt avfall från hushåll	2,69 Kg/inv	→
Insamlad elektronik totalt	13 Kg/inv	→
Insamlade förpackningar och tidningar	72 Kg/inv	→
Andel matavfall som behandlas biologiskt	13,2 Kg/inv	→

Statistiken avser 2009 och är hämtad ur Avfallwebb, Sveriges benchmarking- och statistiksystem. Systemet är nytt och jämförelser kan därför endast göras med 2008. Inga säkra trender kan anges ännu.

Avfallsmängderna har minskat under året. Lågkonjunktur ger lägre konsumtion och därmed lägre avfallsmängder.

I Järfälla samlas matavfall från storkök, skolor, restauranger och butiker in och rötas, vilket gynnar biogasproduktionen. Under året samlades cirka 600 ton in till biogasproduktion och biogödsel (år 2008, 500 ton).

Insamling av utsorterat matavfall från hushållen (utöver de befintliga systemen som avfallskvärl och hemkompostering) påbörjas i april 2011. Alla hushåll ska ha erbjudits anslutning till matavfallsinsamlingen år 2012. År 2010 har 171 stycken ansökningar om avfallskvärlar till VA-nätet beviljats. Avfallskvärlarna minskar transportbehovet av avfall på väg samt ökar biogasmängden vid rötning. Biogödsel (rötresten) återförs till odlingsbar mark och ersätter konstgödsel. Huvudinsamlingen av matavfall sker dock i kärl.

I Barkarbystaden etapp 1 föreslås en kombination av obligatorisk anslutning till avfallskvärl och ett så kallat sopsugssystem som avsevärt kommer att underlätta sopsorteringen för invånarna i stadsdelen. Beslut i frågan väntas under 2011.

Avfall Sverige nominerade Järfälla kommun 2010 till "Sverigebäst" på att hantera hushållens farliga avfall. SAKAB:s AllFapris tilldelades för kommunens målmedvetna arbete för att samla in och omhänderta det farliga avfallet. Prispengarna 100 000 kr kommer att användas för fortsatt utveckling av insamlingssystemet i flerbostadshus år 2011.

Målet ökad materialåtervinning i avfallsplanen för SÖRAB har resulterat i en 50 procentig minskad mängd avfall. Målet i avfallsplanen att nedlagda deponier ska vara inventerade och riskklassade har också genomförts under året.

